

21. 12. 2015

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Loajalita k zaměstnavateli a ochrana veřejného zájmu podruhé - druhý náleží ÚS v téže sporné věci

Dlouholetý spor dvou zaměstnanců se zaměstnavatelem, který je propustil za veřejnou kritiku, o němž jsme zde v souvislosti s příslušným nálezem Ústavního soudu informovali 4. 3. 2013, [1] definitivně skončil neúspěchem žalobců (stěžovatelů). Žalobci (stěžovatelé) se podruhé obrátili na Ústavní soud. Zatímco v roce 2012 jejich ústavní stížnosti vyhověl, a dal jim tak naději na úspěch ve sporu, napodruhé v roce 2015 už jejich stížnost odmítl.

Připomeňme, že zaměstnanci v roce 2001 informovali úřady o problémech v provozu čističky odpadních vod ve Velkých Pavlovicích na Břeclavsku. Voda podle nich opouštěla čističku ve stavu, který neodpovídal normám. Odeslali proto dopis např. České inspekci životního prostředí, tehdejšímu Okresnímu úřadu Břeclav a Městskému úřadu ve Velkých Pavlovicích. Kvůli jejich upozornění provozovatel dostal pokutu. Zaměstnavatel s nimi rozvázal pracovní poměr jeho okamžitým zrušením pro zvláště hrubé porušení pracovní kázně. Soud prvního stupně jejich žalobě na neplatnost rozvázání pracovního poměru vyhověl, avšak odvolací soud žalobu zamítl a jeho rozhodnutí potvrdil Nejvyšší soud. Ústavní soud však vyhověl jejich ústavní stížnosti a napadená rozhodnutí - rozsudky odvolacího soudu a Nejvyššího soudu zrušil.

Ústavní soud tehdy ve svém nálezu spis. zn. III. ÚS 298/12, ze dne 13. 12. 2012, konstatoval, že soukromoprávní požadavek na dodržování smluv a převzatý závazek zaměstnanec být loajální ke svému zaměstnavateli nemůže apriorně vyloučit jiný významný veřejnoprávní zájem, a to zájem na tom, aby se též zaměstnanci mohli obracet na státní orgány v situacích, kdy ze strany zaměstnavatele hrozí ohrožení významných společenských zájmů, jako je ochrana zdraví občanů, ochrana životního prostředí, či ochrana čistoty vody nebo kdy dokonce dojde k porušení těchto veřejných statků. Dohoda mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem nemůže zasahovat do veřejnoprávních vztahů, narušovat zájem společnosti na tom, aby každý občan v demokratickém právním státě mohl být nápomocen státu při odhalování nedostatků, a v případě potřeby na nedostatky upozornil. Zaměstnanci svým „udáním“ zaměstnavatele sledovali veřejný zájem zabránit hrozícím ekologickým škodám, zatímco obecné soudy zvážily jen jednu stránku věci, to zájem na dodržování smluv, na loajalitě zaměstnanec vůči zaměstnavateli a učinily závěr, že zaměstnanec nesmí prolomit loajalitu tím, že bude "donášet" na svého zaměstnavatele, což posoudily jako hrubé porušení pracovní kázně. Soudy však nevěnovaly dostatečnou pozornost tomu, zda v této konkrétní věci snaha zaměstnanců ukázat na nedostatky a chránit významné společenské hodnoty neospravedlňuje jejich jednání. Případ byl proto vrácen odvolacímu soudu, aby v souzené věci pečlivěji poměřil a zvážil, který zájem, zda veřejný či soukromý, převažuje.

Ústavní soud tehdy v kasačním nálezu soudům vytkl, že jejich závěry nebyly přesvědčivě zdůvodněné, kdy hodnocení důkazů a interpretaci předpisů veřejného práva a pracovníprávních předpisů nevěnovaly dostatečnou pozornost; dostatečně nevyhodnotily a neporovnaly veřejný zájem na ochraně životního prostředí a zdraví občanů na straně jedné se zájmem na dodržování smluv a loajalitou zaměstnanec vůči zaměstnavateli na straně druhé. Vyzval soudy, aby se v dalším řízení znovu zaměřily na porovnání priority nastíněných zájmů.

Prohráli spor, protože stížnostmi na zaměstnavatele nesledovali jenom veřejný zájem a ochranu životního prostředí

Ve věci tedy znovu rozhodl odvolací soud, přičemž žalobu na určení neplatnosti okamžitého zrušení pracovního poměru opět zamítl. Následné dovolání proti tomuto rozsudku Nejvyšší soud oběma mužům jako nepřijatelné odmítl. Oba zaměstnanci se však nevzdali a znovu se obrátili na Ústavní soud, ke kterému podali ústavní stížnost. Jenomže tentokrát ji Ústavní soud odmítl svým nálezem IV. ÚS 2449/15 ze dne 4. 11. 2015.

Odvolací soud totiž rozšířil svou argumentaci a připomněl, že se zaměstnanci dopisem neobrátili jen na vodohospodářské orgány, ale též na další, ryze soukromoprávní subjekty. Neomezili se přitom jen na informace související s technickými nedostatky v provozu čističky. Zveřejnili také technické a jiné údaje, např. o podmínkách pronájmu čističky a její výnosnosti. Vše dávali do souvislosti s údajnou korupcí. Odvolací soud to vyhodnotil jako rozpor s oprávněnými zájmy zaměstnavatele. Ústavnímu soudu pak nezbylo konstatovat, že pokud odvolací soud za těchto okolností dovedl, že stěžovatelé krom "oprávněné kritiky" sledovali i jiný cíl, nedopustil se soud žádného excesu, pro který by bylo třeba přistoupit ke zrušení jeho rozhodnutí.

Odvolací soud se, přesně v intencích pro něj závazného prvního nálezu Ústavního soudu, také zabýval porovnáním na jedné straně veřejného zájmu na ochraně životního prostředí se zájmem na dodržování smluv a loajalitou zaměstnance vůči zaměstnavateli na straně druhé. Dospěl přitom k závěru, že obě hodnoty tu působí navzájem odlišnou intenzitou, kdy s ohledem na výsledky kontroly provedené Českou inspekcí životního prostředí nebylo možno usoudit na mimořádnost situace, resp. na takové porušení povinností provozovatele čistírny odpadních vod, v jehož důsledku vznikly nebo hrozily závažné škody na životním prostředí. Dle odvolacího soudu se tedy nejednalo o stěžovatelův tvrzený "katastrofální stav" (přitom dopis stěžovatelů nebyl jediným podkladem k zahájení kontroly, kontrolní vzorky vody byly odebrány ještě před napsáním předmětného dopisu). Obecné soudy tedy závaznému právnímu závěru (náзору) Ústavního soudu dostaly. Jejich vývody zhodnotil Ústavní soud jako logické a bez jakýchkoliv vnitřních rozporů, představující odraz nezávislého rozhodování obecných soudů, do kterého Ústavní soud není oprávněn zasahovat. Za daných okolností pak Ústavnímu soudu nezbylo, než aby ústavní stížnost odmítl.

Richard W. Fetter

[1] Dostupné na [www](http://www.epravo.cz), k dispozici >>> [zde](#).

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Velké tápání okolo švarcsystému](#)
- [Dva problémy s pracovní pohotovostí](#)
- [Příkaz a příkaz na místě v přestupkovém řízení vedeném orgány inspekce práce](#)
- [Nová úprava kvalifikovaných zaměstnaneckých opcí](#)
- [Zákon o jednotném měsíčním hlášení zaměstnavatele vstupuje v účinnost](#)
- [Souběh funkce statutárního orgánu a pracovněprávního vztahu - judikaturní vývoj](#)

- [Nejvyšší soud: Příspěvek na penzijní připojištění se řadí mezi pracovní a mzdové podmínky](#)
- [Změny nejen parametrů exekučních srážek pro rok 2026](#)
- [Transparentní odměňování](#)
- [K osobnímu příplatku v platové sféře](#)
- [Odvolání vedoucího zaměstnance z funkce a některé související otázky z HR praxe](#)